(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 50. 12. грудня 1943. Рік I.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. Тел. 104-81.
АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39.

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 104-81
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
піврічно „ „ 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

Відповідь Німеччини

Відповідаючи на конференції аліянтів у Каїрі і Тегерані (про що пишемо на 2-ій стор.), шеф німецької преси д-р Дітріх заявив на нараді журналістів, що Европа, об'єднана довкола Німеччини, боротиметься аж до повної перемоги, бо шлях боротьби це єдиний шлях у майбутнє. При тій нагоді д-р Дітріх згадав, що англійці самі не знають, за що воюють, бо те все, що вони тепер мусять відступати большевикам, вони могли були затримати, коли б були пішли на злагоду з Німеччиною. Замість того вони зв'язалися з большевиками і готові їм видати на поталу европейські народи. Але Німеччина вірна свому призначенню буде так довго боротися аж виборе перемогу над ворогами европейської єдности.

ВОЄННІ ЗВІТОДАВЦІ ДИВІЗІЇ ГАЛИЧИНА ПРОЩАЮТЬ ЛЬВІВ

В середу, 24. листопада, воєнні звітодавці ϟϟ Стрілецької Дивізії Галичина, які перебували у Львові на відпустці, зійшлися на прощальну зустріч перед своїм виїздом. В цій зустрічі взяли також участь: представник Військової Управи м-р Кушнір, представники німецької влади та представники преси.

До воєнних звітодавців промовляв керівник Відділу Пропаґанди Вергуц, який, висловивши радість з приводу цієї зустрічі, побажав звітодавцям успіхів у їхній праці для добра спільної великої справи, що її вирішує на фронтах німецький вояк.

Від воєнних звітодавців промовляв доброволець Степан Конрад, заявляючи, що вишкіл, який всі звітодавці перейшли, зробив з них правдивих вояків і вони совісно будуть виконувати покладені на них завдання. Перебуваючи в Німеччині, звітодавці мали нагоду переконатися, якою сильною є віра німецького народу в перемогу над ворогом і як цей нарід жертвенно працює для цієї перемоги. Побут у військовому вишколі дав змогу всім звітодавцям нав'язати приятельські зв'язки з іншими добровольцями европейських народів.

Землетрус у Туреччині

При кінці листопада навістив Туреччину, а особливо північно-східню її частину, великий землетрус, який спричинив значні шкоди й втрати в людях. Нараховано 1792 жертви землетрусу, але можна припускати, що число смертельних жертв буде ще вище.

В деяких провінціях завалилися тепер навіть ті доми, які видержали були останній землетрус у минулому році. Деякі залізничі лінії прорвані. Асфальтовими шляхами не можна користуватися на тих місцях, де був землетрус, з приводу розколин та ям, що там повстали.

ОГЛЯД ВОЄННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Минулий тиждень перейшов до історії як тиждень визначних політичних подій. Хоч завзяті бої без огляду на погану погоду далі лютували на Сході, хоч ворог почав новий наступ в Італії, хоч на середньому Тихому океані продовжуються американсько-японські змагання, на перше місце висунулися політичні події. Їх ланцюг розпочався промовою Фюрера до німецьких молодих старшин, промовою мін. Ґебельса про відплату за ворожі летунські атаки й промовою державного підсекретаря Баке про забезпечення Німеччини харчами. Опісля прийшли політичні події у ворожому таборі — конференції Черчіля і Рузвелта з Чанкайшеком у Каїрі і зі Сталіном у Тегерані. Як відповідь на обі ті наради прийшла промова шефа німецької преси Дітріха про майбутнє Европи.

Большевицькі пляни і зима

В боях на східному фронті большевики далі безупинно намагалися здійснити свій старий плян, щоб німецький фронт розірвати на поодинокі частини. Прихід зими на Півночі й на пів дні примусив рахуватися з кліматичними умовинами. Використовуючи перші морози, що вже настали на півночі, большевики завзято атакували під Невелем а коли там їм не пощастило, вони знову звернулися проти німецького оборонного фронту на захід від Смоленська. Після заломання большевицьких атак під Невелем німці перейшли до протиатак на захід й південь від нього займаючи нові терени. Тоді большевики кинули великі сили на захід від Смоленська. Вони там наступали із силою 22-ох а опісля навіть 31 дивізії. Серед завзятих боїв німці відбили ворожі атаки. Рівночасно йшли бої на захід від Кричева, між Березиною і Прип'яттю і в околиці Гомеля, де большевики вперто намагалися розірвати зв'язок між середньою та південною частиною німецького оборонного фронту. Також і тут бої були завзяті та спричинили ворогові великі втрати. Зокрема важко було воювати в тому просторі через великі багна і болота, які ще не позамерзали. В боях під Смоленськом большевики вжили, крім звичайних повзів, також повзів з вогнеметами.

Ослаблене темпо на півдні

В південній частині східного фронту боєві дії були дещо втратили на свому розгоні. Одною з причин тієї зміни стали великі дощі зі снігом, що перемінили український чорнозем у липке болото. Після того як німецькі протинаступи під Житомиром, Коростенем і Києвом довели до знищення значних ворожих сил, що готувалися до наступу, значніших боєвих дій у цьому просторі мабуть треба сподіватися щойно з приходом морозів.

Без огляду на дощ і болото великі рухомі бої ішли довкола Черкас і на південний захід від Кременчука. Тут большевики постійно наступали, щоб відобрати німцям можливість наступу на Київ з півдня і щоб опанувати залізничі сполучення. Большевицькі атаки чергувалися з німецькими протиатаками. Підчас тих завзятих боїв большевики були окружили один німецький полк, але інші німецькі частини розірвали ворожий перстень і відкинули ворога. Завзяті, хоч може менші розмірами бої ішли коло Дніпропетровського та Кривого Рогу. Врешті боротьба ішла також довкола німецьких мостових причілків на Дніпрі під Нікополем і під Херсоном. На Кримі большевики намагалися зломити німецький опір на Перекопі, але їх наступи були і тут і на Керчі безуспішні.

Большевики втратили в листопаді понад 4.000 повзів і 1600 гармат. Більшість тих утрат вони потерпіли на півдні, починаючи від Києва, Житомира й Коростеня.

Ворожий наступ в Італії

Після довгої підготови ворог почав наступати в Італії. Спершу атака почалася на східному відтинку фронту на німецькі становища в долині ріки Санґро. Опісля бої поширилися також і на середню частину італійського фронту, де вони ідуть у важкодоступному гірському терені коло Монте Корво. Врешті до наступу перейшли ворожі війська на західному побережжі. Ворог розпоряджав великою летунською перевагою, але він її не може цілковито використати, бо німецькі оборонні становища, переважно виковані в скалах. Серед свіжої ворожої піхоти велику перевагу мають ін-

(Докінч. на 2. стор.)

Разом руки, разом серця

Входимо вже в п'яту воєнну зиму. Не багато, мабуть, було між нами людей, які восени 1939 р. були б сказали, що війна потриває так довго. І мало хто здавав собі справу з того, що війна буде така жорстока. Кожний уявляв собі це, звичайно, згідно зі своїми бажаннями, щоб вона скінчилася якнайскоріше і найкраще. Коли ж бо таке вже життя, що рідко є так, як хоче людина. Ми ж знаємо як часто в житті сподівання не оправдуються, бажання не здійснюються. А вже в війні „пророкувати" щонебудь важко, дуже важко. Різні бували „воєнні пророцтва", навіть час ом з докладними датами, коли мають „напевно" здійснитися, але не здійснялися. Зате одно остало незмінне: тверда дійсність, яка вимагає напруги від усіх, гарту духа, опанування і витривалости. Бо війна може тривати ще довго. На кожний випадок не приспішать її кінця ні шумні аліянтські конференції, ні їхня пропаґанда.

Це треба мати й нам завсіди на увазі, щоб непотрібно не збільшувати собі труднощів, що їх і так у війні нікому не бракує. Та не тільки не збільшувати їх, але, наскільки це лиш можливе, треба їх зменшувати, взаємно собі помагаючи. Треба, конче треба, бо цього вимагає і Божий закон і наш національний інтерес. Бо ж у добре зрозумілому нашому спільному інтересі лежить те, щоб ми перетривали цю небувалу історичну хуртовину, зберігаючи якнайбільше нашу національну субстанцію, наші сили.

Ми вже не раз і не двічі вказували на те, що одною з важливіших передумов перетривати лихоліття — це національна солідарність, що випливає зі спільної крови і тому мусить в'язати водно всі наші серця і наші руки. Хто намагався б розривати ці вузли — цей робив би не тільки велику помилку, але й злочин.

У тяжких хвилинах, у небезпеках проявляється найсильніше інстинкт самозбереження і окремих одиниць і кожного збірного організму. Навіть коні коли їх оточують вовки, стають в одне коло, разом головами, щоб спільно боронитися. Людина, яка вчас повені прорвала б греблю, була б подібна до божевільного, що замість води ніс би запалену головню під стріху хати, яка вже й так горить. Не забуваймо, що повінь зі сходу загрожує нашій землі.

Коли ми дивимося позад се-

бе, то, нераз буває, дивуємося, як ми могли колись не розуміти цього чи того і жалуємо, чому ми не робили інакше. Але, коли згодом повторяться подібні обставини, чи подібні завдання, ми нераз робимо старі помилки. Причина цього, або у впертості одиниць, або в незрозумінні духа часу і його потреб, або послух, хочби і несвідомий, чужим підшептам і намовам. Часом такі помилки можуть надто дорого коштувати.

Перед нами ще, без сумніву, важкі, може навіть дуже важкі часи. Тому й тепер треба нам повторити прохання-молитву Тараса: Всім нам, Боже, єдиномислліє подай і братолюбіє пошли. Єдиномислліє — спільну думку, що родить спільні діла для добра спільної мети, а братолюбіє — щоб у твердих часах горіла в нас братня любов, яка ділами доказує, що брат — братові поможе в потребі, підтримає його в нещасті. Апостоли гуртквої чи клясової ненависти — це темні духи, які не сміють мати вступу до наших хат, до наших сердць.

Багато наших братів пішли в ряди Галицької Дивізії. Пішли на поклик серця і розуму. Добровільно взяли на себе важкий обов'язок вояка, щоб зі зброєю в руках причинитися до перемоги над найбільшим ворогом нашим і цілої Европи, до перемоги над большевизмом.

Багато наших братів і сестер на праці в Німеччині. І вони дають свій жертвенний вклад у справу війни і перемоги. І всі, що працюють в Батьківщині, на полі, у фабриках, в Будівельній Службі — збільшують силу оборонного фронту, а враз із ними і ті, що працюють у наших школах, комітетах, установах — збільшують силу нашої спільноти. Бо нема іншого шляху, тільки цей. Бо немає ні для кого тепер стежок вистелених квітами, тільки важка дорога воєнних обов'язків.

Наш Провід, Український Центральний Комітет, змагає до того, щоб якнайкраще в теперішних обставинах наладнати наше збірне життя в наших селах і містах в Ген. Губернії. Те переломові, воєнні часи створюють виїмкові умовини праці. Вони вимагають від усіх дуже багато доброї волі, взаємного довір'я і самопосвяти. В тісній співпраці, дотримуючись вказівок і доручень нашого Проводу, ми при Божій помочі, переживемо воєнний час, пам'ятаючи заклик поета: „Разом руки, разом серця і гаразд буде”. **(яз.)**

ОГЛЯД ПОДІЙ

(Докінчення зі стор. 1-ої).

луси та новозеландці. Серед завзятих боїв німецькі війська відбивають ворожі атаки та загороджують місця ворожих вломів. Про завзятість боїв найкраще говорить хочби те, що підчас одного наступу ворог вистріляв на просторі 8. км. 150 тисяч гранат!

В повітрі і на морі

Продовжуючи свої терористичні налети на відкриті міста, ворожі летуни були заатакували відоме пристаневе місто Бремен, Берлін і Ляйпціґ. Підчас тих налетів ворог утратив 169 літаків, переважно 4-ох моторових бомбовиків. Німецькі летуни бомбардували військові об'єкти в південній і південно-східній Англії.

Промовляючи 28. 11. ц. р. до німецької молоді, мін. д-р Ґебельс заявив у зв'язку з ворожими терористичними налетами, що Німеччина працює день і ніч над відплатою для Англії та її союзників.

Німецькі підводні човни затопили 8 ворожих транспортових кораблів, загальної містоти 36 тисяч тон, 2 нищильники, 2 інші воєнні кораблі й 1 підводний човен. Загалом у листопаді ворог утратив 38 транспортових кораблів, загальної містоти 306.900 тон а 27 ворожих транспортових кораблів, загальної містоти 176.000 тон важко ушкоджено, так що більшість з них пішла на дно. З воєнних кораблів ворог утратив 14 нищильників, 3 підводні човни й 6 інших воєнних кораблів.

На Тихому океані і в Китаю

Морсько - летунські бої далі ішли за володіння островами Джілберта в середній частині Тихого океану. Підчас 4-ої черги битви за ті острови ворог знову втратив 2 літаконосці. Американці зайняли острів Мейкін а на острові Жорава ще ідуть завзяті бої. Без огляду на великі втрати в літаконосцях і інших воєнних і транспортових кораблях ворог наступає далі бажаючи втрату літаконосців заступити опануванням островів, які мали б йому служити за летунські бази.

На суходолі японці готуються до великої офензиви в Китаю. Вона має обняти простори від Монголії до Інану. У висліді дотеперішних боїв японці зайняли місто Чанте.

Аж до кінцевої перемоги

29. 11. ц. р. Фюрер виголосив велику промову до 20.000 молодих німецьких старшин, що саме закінчили свій старшинський вишкіл. Фюрер зазначив, що в сучасній війні іде за право до життя німецького народу, бо коли б Німеччина не виграла цієї війни, тоді чекала б її загибіль. Разом з двома іншими промовами, про які ми вже згадували на вступі, мін Ґебельса і державного підсекретаря Баке, промова Фюрера ще раз показала світові незломну силу і волю Німеччини перемогти всі трудноці, щоб здобути кінцеву перемогу.

Конференція в Каїрі

Від 28. 11. ц. р. у столиці Єгипту, Каїрі, відбувалася нарада між Черчілем, Рузвелтом і Чанкайшеком. Хоч ніякого урядового повідомлення про вислід тих нарад ще нема, загально здогадуються, що вона торкалася справ південно-східної Азії і війни проти Японії. Учасники конференції мали заявити, що Японія, повинна скласти зброю та віддати все, що вона зайняла від 1914 р. Сам Чанкайшек, мабуть, не дуже був захоплений вислідом нарад, бо скоро виїхав і не брав уже участи в черговій нараді в Тегерані, де був приявний Сталін. Часописи пишуть, що Чанкайшек невдоволений слабою доставою зброї і хотів, щоб аліянти свій головний удар повели на Японію, але Черчіль та Рузвелт мали заявити, що тепер вони зайняті в Европі.

Наради в Тегерані

Чергові наради зі Сталіном відбулися в столиці Ірану (Персії), що її були ще в 1941 р. зайняли большевики. Кажуть, що підчас тих нарад Сталін зажадав створення „другого фронту”, відкинув американське побажання встрявати у війну з Японією, домагався розв'язання польського еміґраційного уряду в Лондоні та політичних представництв Еспанії, Латвії і Литви, що досі діють в Англії. Зокрема, коли мова про азійські справи, Сталін зажадав впливів в Ірані, доступу до Перського заливу, японської частини Сахаліну, впливу в Манджурії і Монголії. Так як наради в Каїрі були звернені перш усього проти Японії, так конференція в Тегерані займалася боротьбою з Німеччиною. Її учасники мали зложити спільний заклик до німецького народу, щоб він склав зброю і піддався аліянтам. Одначе досі того заклику ще не проголосили, бо, мабуть, Черчіль та Рузвелт не могли погодитися зі Сталіном, про що в ньому говорити. Після того, як завели ворожі надії на заломання Німеччини в наслідок боїв на Сході, нападу на Італію і терористичних атак на відкиті німецькі міста, ворог хоче попробувати хитрощів, щоб „говорити” до німецького народу понад головою його національно-політичного проводу. Але всі махінації аліянтів, і конференційний шум та пропаґандивний обман не зведуть теперішної Німеччини з дороги, як це їм вдалося в 1918 році. Національ-соціялістична Німеччина під проводом Фюрера не захитається і не зложить зброї, аж вибore перемогу.

Після конференції в Тегерані Черчіль і Рузвелт ще не роз'їхалися як газети принесли вістку, що, користаючи з нагоди, вони в двійку хочуть намовити одну невтральну державу — мабуть — Туреччину, щоб вона пристала до їх воєнного фронту.

В кількох словах

Член мадярського парляменту кол. голова мадярського уряду Імреді заявив, що большевики є найбільшими ворогами самоозначення народів. Тому Мадярщина боротиметься аж до перемоги по боці Німеччини.

Італійський уряд наказав жидів замкнути, як ворожий елемент, в окремих таборах, а їх майно призначив на допомогу жертвам летунських налетів.

Фашистівська Італія знесла всі привілеї, зв'язані із шляхотськими прізвищами і гербами. Нащадки старих родів далі затримують свої прізвища й гербові знаки, але від тепер вони зрівнані зі всіми іншими.

Незабаром має початися процес проти тих членів Великої Фашистівської Ради, що 24. 7. ц. р. голосували проти Мусоліні. Між ними є кількох колишніх високих достойників. Перед судом має стати також маршал де Боно і генеральний секретар фашистівської партії Скорца. Тому, що він відкликав свій голос проти Мусоліні вже 25. 8. ц. р., його судитимуть тільки за те, що він не змобілізував міліції для охорони фашизму.

Бенеш, який разом зі Сталіном брав участь у нарадах у Тегерані, підписав договір з большевиками про „совітсько-чехословацьку федерацію”. В цьому договорі сказано, що до нього можуть прилучитися також і поляки, але за виїнятком польського еміґраційного уряду в Лондоні.

Грецькі й болгарські комуністи підписали договір про створення на Балкані Союзу Совітських Республік. Він мав би складатися з Болгарії, Македонії, Сербії і Хорватії. Константинопіль разом з проливами Босфор і Дарданелі мав би творити окрему совітську республіку під безпосередньою контролею Москви.

Під охороною колючих дротів

Про конференцію Черчіля, Рузвелта і Чанкайшека в Каїрі пишемо в огляді подій. Тут подаємо тільки низку цікавих подробиць, що характеризують обставини, серед яких відбувалися ці наради в столиці Єгипту. Передусім прийнято там широкі забезпечувальні заходи. Як подав півурядовий англійський комунікат, щоб забезпечити присутніх на конференції голів держав та їх почоти, складені зі старшин і дипломатів, місце, де відбувалася конференція, було обгороджене колючим дротом, так, як це буває при оборонних становищах. Крім того ввесь цей терен був окружений мінними полями. Вузькі проходи були хоронені кулеметними гніздами. Густо уставлена сторожа два рази перевіряла особи, що показувалися на цьому терені. Пороблено також інші забезпечувальні заходи. На становища витягнено зенітну артилерію, вивінувану у прожектори та інші технічні додаткові прилади. Зорганізовано протипожежну службу. Для учасників нарад приготовано спеціяльне обширне схоронище, на випадок якогось летунського налету. Особи Черчіля, Рузвелта й Чанкайшека забезпечено ще спеціяльними заходами і куди вони й ще йшли, завжди поблизу них знаходилися вибрані й важко озброєні спеціяльні відділи на швидких воєнних автах та мотоциклях. При цьому кожний із трьох державних мужів розпоряджав власною „прибічною ґвардією”. Широко закроєну загальну службу для охорони учасників конференції перебрали на себе морські частини.

На час тривання конференції Каїр на практиці був відрізаний від зовнішнього світу, так що й преса не мала змоги одержати будь які інформації. Агенти таємної поліції та вибраний персонал чункінсько-китайських, американських і англійських органів безпеки були розділені у великій кількості навіть у прийомних кімнатах готелів і барів, щоб унеможливити всяку спробу журналістів, одержати інформації. Цивільним та військовим особам, що не мали спеціяльної перепустки, було неможливим наблизитися до терену, на якому відбувалася конференція. Все, що подано про конференцію, подали до відома урядові „обсерватори”

„Громада по нитці — сироті свитина"

Нещасна сирітська доля. Росте, виростає сирота, немов билинка в полі: сама, сама одніська. Якось здається і сонце на неї не світить, і дощик її обминає. Не дарма то й склала приповідку народня мудрість: Там де сирота лишитися має, краще, щоб камінь виріс!

Та лиха не обминути: ростуть не каміння, а сироти. Скільки ж то їх намножилося за останні роки, хто зрахує? Хто зрахує ті всі могили, розкинуті по безкраїм українським чорноземі, і ті маленькі запалі, і ті великі, братські, що криють під собою разом сотні, а буває і тисячі най кращих з найкращих! Лишаються тисячі, тисячі сиріт. І добре, що бодай вони лишаються. Нам жаль тих сотень тисяч дочасно погиблих батьків, та коли вже така воля Провидіння, коли такою дорогою ціною суджено нам окуплювати наше майбутнє, — добре, що не вигибає взагалі геройський рід. „Яблуко від яблуні далеко не відкотиться" — каже приповідка. Коли вмів бути героєм батько, зможе бути ним і син: в ньому ж пливе та самісінька кров! Правда, трапляються вийнятки — в найкращих батьків бувають недобрі та ледащі діти. Багато залежить тут від виховання та від середовища, в якому дитина виростає. Все ж велике значіння мають вроджені та виссані з материнським молоком прикмети. Бо не защепиш шляхетної яблінки на звичайнісінькій вербі — не прийметься!

А втім ми радіємо і тішимось кожною українською дитиною. Діти — майбутнє кожного народу, отже вони майбутнє і українського народу. Лихоліття останніх років сильно проріділо наш нарід. Коли після зимової стужі блисне знову весняне сонце, безмежні чорноземні лани ждатимуть роботящих рук. Підховати, виплекати ці сильні, м'язисті руки — це завдання нашого покоління.

Дитина, більш ніж шляхетна деревина, потребує дбайливого, вмілого плекання. Мов ніжну південну квітку вихухують її ніжні материні уста. Хто ж виплекає, хто виховає дитину, що не має, що може й не знає матері? Невже суджено їй змарніти та зледащіти без батьківського та материнського тепла? Невже марно мало б пропасти для нації десятки тисяч її молодого квіту?

Ні! Ми не можемо й не хочемо допустити на це марнотравство, що його мало було б назвати злочином. Ми всі обов'язані і мусимо стати батьками, матерями та старшими братами — опікунами цих нещасних дітей.

Багато вже зробив у цій справі наш національний Провід, зорганізувавши в краю поверх 60 дитячих захистів, що в них приміщено дві і пів тисячі сиріток-дітей. Та все це за мало. Раз — число захистів і приміщених у них дітей дуже мале в порівнянні з кількістю сиріт на нашій землі, а друге: устаткування захистів, одяг, часто й харч, всупереч найкращій волі управ, мають багато недомагань. Важко сьогодні виживити та виховати одно-двоє власних дітей, а що ж говорити, коли в одному захисті буває їх кільканадцятеро? Тому тут конечне зацікавлення та поміч усього громадянства. „Громада по нитці — сироті свитина". Скажіть, як легко було б удержати два і три захисти в кожному повіті, коли б ними поцікавилися всі громади повіту, коли б кожна жінка-українка бодай раз у місяць передала для них літру молока, або двоє-троє яєць? Направду варто над цим подумати та взяти собі це до серця.

Зближається свято Миколая, а там і Різдво не забариться. Обидва свята такі дорогі для кожної дитини... Багатші діти звикли в цих днях діставати якісь дарунки, несподіванки. А що, якби так ми зробили якусь малу несподіванку і цим маленьким українським сиріткам? Якщо воно недалеко нам, то передаймо свій даток таки до самого захисту; коли ж ні, то перешлім його до Суспільної Опіки в своїй Делеґатурі чи в Окружному Комітеті, або поштою до Реферату ясел, садків та захистів УЦК. (Львів, Семінаріюмштр. 18). Діти однаково будуть тішитися і тепленькими речами, і взуттям, і яблучками та горішками. Грошеві датки теж радо прийме Суспільна Опіка.

Ми хотіли б, щоб ви, дорогі читачі могли побачити, як блищатимуть радістю невинні дитячі очка, коли виховниці вручатимуть їм ваш дарунок. Мабуть самі ви не стримали б сліз радости, бачачи радість наших сиріт.

М. К—ий

Велика пошана Богородиці

14. листопада ц. р., в неділю, Владика Архиепископ Іларіон виголосив у Холмському Катедральному Соборі проповідь про шану Божої Матері. В проповіді було підкреслено, що наш народ здавен-давна високо й свято шанував Божу Матір. Вже на перших порах ширення християнства в Русі-Україні, за часів св. Князя Володимира в нас з'являються чудотворні Образи Божої Матері. Між ними перше місце займали такі образи як: Київський, Холмський, Белзький, а пізніше Почаївський. Київського образа вже нема. Белзького забрали поляки на Ясну Гору до Ченстохова. Залишився в усій Україні з найстарших образів тільки Холмський. Ніде в цілому світі Божа Мати не вславлена так, як в Україні. Тисячі церков і манастирів посвячено на Її честь і славу. Чому так щиро й свято шанує наш народ Божу Матір? Тому, що вона багато-багато дала нам чудес. Вона опікувалася й обороняла наш край і народ; Вона покривала нас Своєю Святою Покровою. Тому то український народ рахує Її Опікункою, Заступницею й Покровителькою. Але є люди, які зневажають Божу Матір, а навіть самого Бога та Його заповіти. От вам приклад: По воді пливе корабель. На його палубі під відкритим небом, сидів простий селянин, і читав Святе Письмо. В часі читання він підіймав очі до неба. В цей час по палубі ходив якійсь панок. Зауваживши селянина в молитвенному настрої, він взяв побільшуюче скло й почав дивитися на небо, врешті говорить до селянина:

— Дивлюся я на небо, але твого Бога не бачу.

Селянин відкрив Святе Письмо й прочитав:

— „Блаженні чисті серцем, бо вони побачать Бога". — Розумієте, пане, — спитав селянин, — хто побачить Бога? — У кого серце чисте й святе, а в тебе, видно, воно брудне й черстве, тому то ти Бога й не бачиш. Бога не бачить той, у кого серце не чисте і хто Його не хоче бачити. Віруюча людина бачить Бога в усіх проявах природи, вона не вимагає від Бога чуда, а шукає чудес сама й знаходить їх, бо сама природа та її прояви є вже чудом Божим, — треба їх тільки розуміти й досліджувати.

Наприкінці Владика закликав вірних помолитися до Бога й Божої Матері перед Її Холмським Образом Чудотворним, щоб Вона, як колись у давнину наших предків, нас охороняла, боронила й покривала Своєю Покровою від усього злого. Щоб Вона припинила лихоліття, яке запанувало на наших землях та охоронила нас перед богоборним ворогом, який загрожує нам.

Повітряні велетні в боях на Сході

В одному з попередніх чисел нашого часопису ми згадали про новий тип великого німецького транспортного літака „Гігант".

Велику кількість цих літаків вжито для забезпечення великих просторів на Сході. Транспортують ними постачання для самих боєвих літаків і, передусім, для відділів німецької армії. Хоч іде часом про багато сотень кілометрів, „Гіганти" пролітають цю віддаль у кількох годинах. З допомогою цих літаків скоро опановується постачальні кризи, що можуть траплятися підчас рухомих боїв.

Загони й групи гігантів підвозять куди слід транспортний вантаж цілого вантажного поїзду в кількох годинах. При цьому є та користь, що „летючий вантажний поїзд" не залежить від паровоза, не прив'язаний до залізничих рейок, але може добитися власними силами до окремої мети.

Летунська акція цих великих літаків вимагає від членів залоги багато справности й досвіду. Часто літаки пролітають над простором, де бувають банди, або в безпосередньому засягу фронту, де несподівано можуть виринути ворожі ловецькі літаки. Через те й треба безупинної боєвої готовости. Тому до залоги належать також покладові стрільці, які готові кожному напасникові післати успішно хвилі вогню.

Ці літаки понад велетенські простори перевозять колосальні вантажі, що їх у перших роках війни вважалося неможливим перевезти. Транспортувати можна вщерть навантажені тягарові автомашини, а то й повзи, зенітні гармати та важку зброю артилерії. Велике значення мають німецькі „Гіганти" також для транспорту вояків. Коли взято на увагу, що в літаку є місце для сотні вояків у повному виряді, то можна зрозуміти, що вистарчає кілька літаків, щоб у загрожене місце вдому підвезти резеови понажної боєвої сили.

Літаки-гіганти відповідають своїми розмірами безмежним просторам на Сході. Їх значіння для теперішньої фази боїв на Сході просто безцінне.

Між галицькими добровольцями

ᛋᛋ П. К.. — Чорний мов ворон кінь із гладкою шерстю вже збагнув, що йому не виховзнутись із твердих селянських рук двох галицьких добровольців. Обидва хлопці вговорюють його своєю давінкою мовою та підсувають йому жменю вівса — і він успокоюється. Всі галицькі вояки мають вроджену любов до тварин, почнаючи від коня і скінчивши на сороках, що, наче швидкі перісті пір'яні м'ячики кидаються з криші бараків і чекають на обрік, розсипаний по подвір'ї.

Роман Павлюк і Семен Мельничин знову підносять носилки з хлібом для свого бараку. А як вони різняться між собою — оцей 17-літній русявий хлопець і той 26-літній чорнявець. Павлюк закінчив був народну школу у Львові саме тоді, як большевики залили місто. Та якось йому та його батькові вдалося заховатись на волі аж до приходу німців. Потім хлопець мав їхати до Німеччини на роботу. Цим був він дуже розчарований, бо ж хотів стати вояком Галицької Дивізії, про яку зачув, що саме твориться. „В її рядах хотів я боротися проти ворога, якого був пізнав у всій його жахливості". Хоч і замолодий тоді, все таки вдалось йому добитися швидко своєї мети. Роман — це наймолодший доброволець у сотні. Він радісно вичікує неділі, бо тоді відвідають його батьки та обидві сестри.

На дев'ять років старший Семен Мельничин має за собою довший і твердіший життєвий шлях. Большевики відірвали його від варстату та примусили до військової служби. „За три місяці військового вишколу в Одесі видали нам тільки раз білля і харчували погано. Мила взагалі не давали. Відпусток не було, а рідня не поспіла навідатися до міста". Після закінчення вишколу проворний ремісник знайшов швидко зайняття в шевській робітні. Тут зродився в нього плян утечі, який і удався. — „Щойно німці пустили мене до мого села. Тут відразу я зголосився із багатьома товаришами до „есесів". Але, позвольте, наші хлопці вже поголодніли. Треба нам іти дальше".

Обидва хлопці підняли носилки і несуть їх до свого бараку на горбку, а за ними підлітає ненаситна сорока. Он там, де шлях простує знову рівниною, одна група проводить вправи. На кожному обличчі, в кожному русі проявляється напруга, з якою беруться вони до діла. Вони свідомі, що надходить день, у якому перед ворогом покажуть, чого навчилися, день чину, в якому здаватимуть рахунок як вояки Фюрера.

Постріли зі стрілецьких окопів несуться понад головами однієї групи, що докладно виконує вправи під командою одного товариша. Вояки вени — оті добровольці, що ось ідуть до свого бараку з новою піснею на устах. Ми й не оглянулися добре, а вже опинилися внутрі біля жареної картоплі. Сердечність, із якою вояки припрошують до їди, це доказ їх справжньої гостинности.

Треба заранія йти спати. Вночі буде вимарш. Вже тихо на доріжках вишкільного табору. Тільки чути на дворі кроки підвосної варти. А коли засвітає, галицькі добровольці вже десь далеко маиеруватимуть пісками Сходу.

ᛋᛋ воєнний звітодавець
Гельмут Фульмайстер

Гроші — їх повстання і значіння

Нема, здається, на світі людини, що не мала, не бачила, або принаймеше не чула щонебудь про гроші.

Здається, що гроші є часто джерелом найбільших пристрастей і жадоб. Гроші є причиною вивищення і упадку, любови й ненависти, співпраці та різних конфліктів, а навіть війн. Гроші є теж часто товчком до запопадливої та енергійної праці, або стають причиною всякого розвою і насильства.

Ради грошей десятки тисяч наших людей виїздило колись до Німеччини, Америки, Франції та інших країв на роботи, покидаючи неглаз на довгі роки свою батьківщину, рідню, знайомих...

Гроші так вросли в ціле суспільно-господарське життя, що важко собі уявити, як виглядав би світ без грошей. Гроші стали предметом пекучої потреби, основою господарського співжиття людей. Погоня за грошем і багацтвом створила сьогоднішню цивілізацію і поступ. Гроші довели до співпраці різних народів, країв, держав, а водночас гроші доводили ті народи, краї і держави до жорстоких війн і взаємного винищування.

Що ж в такому разі є гроші?

Гроші — це мірило вартости загально- признана міра господарських цінностей і засіб обміну ними.

Історія грошей така складна, як складною є ціла історія людства.

Гроші появляються в добі розвиненого вимінного господарства. Спершу людина заспокоювала сама свої господарські потреби. Але згодом одна людина не могла вже сама подбати за все і почала шукати потрібних товарів у других. Започатковано виміну одного продукту за другий. Передумовою для обміну було, щоб кожний з міняючих потребував саме того продукту, який давав другий. Одначе така виміна продукту за продукт була дуже утяжлива й невигідна. Важко було знайти когось, що потребував би наших продуктів і водночас міг нам дати свої і то такі, які саме нам потрібні. Тому згодом люди признали деякі добра, (продукти) за „товар", який кожний приймав, хочби не потребував цього „товару" для заспокоєння своїх потреб, а приймав тому, бо міг за нього добути те, чого потребував.

Такий товар мав значення не як засіб для безпосереднього заспокоєння потреб, тільки як посередник у виміні. В різних країнах і добах були таким загально прийнятим товаром різні добра, напр.: худоба, шкури, збіжжя, полотна, слонева кість, чай, сіль, коралі, тощо. Ще пізніше таким „товаром" стали метали, а саме: мідь, срібло, золото.

Спершу уживали золота у формі штаб і піску та при кожній нагоді його важили. — Але це було дуже невигідне і тому почали шляхетним металям надавати форми штабок, на яких означувано їх тягар і якість, а в разі потреби потверджували якоюсь урядовою печаткою. Від тоді заперестали вже важити штаби, а почали просто їх тільки числити, що вже є ліхою грошей, бо, як знаємо, грошей ніхто не важить тільки рахує.

Так з'являється м о н е т а, тобто частинка металю означеної ваги, яка стверджена була вже на тій же монеті. Форма і величина монет була різна. Але остаточно прийнялося загально кругла форма кружка.

Т. зв. „карбування" монет було зразу приватним підприємством, одначе скоро держави почали перебирати цей обов'язок на себе. Все ж таки досить довго побіч державних були і недержавні гроші поодиноких міст, вельмож, тощо. Сьогодні грошева справа, як знаємо, належить виключно до держави.

Перші гроші з'явилися на кілька, а може і кількадесять століть перед народженням Христа.

В середніх віках погоня за золотом заставляла т. зв. альхеміків до експериментів над способами штучно виробити золото. Але безуспішно. Щойно відкриття Америки збільшило запаси шляхетних металів.

Спочатку гроші були тільки зі шляхетних металів. Золоті і срібні гроші проіснували довгі віки. Щойно господарська кріза в 1928 до 1933 рр. привела до занепаду золотої валюти. Сьогодні держави не чеканять вже золотих монет, а срібні вживають тільки як здавкові монети, а зате друкують паперові гроші т. зв. „маніпульовану валюту", вживаючи золота як покриття цієї валюти.

Економісти прийшли до переконання, що гріш не мусить мати вартости сам у собі, може це бути кусник задрукованого паперу з державною печаткою, але коли суспільність цей гріш приймає то він зовсім добре сповнятиме ролю цю саму, що й золота монета.

До світової війни банки теж друкували паперові білети, але водночас зобов'язувалися кожночасно на бажання виплатити за білет золотом. По війні ціла низка держав перейшла т. зв. девалюацію і поволі держави впроваджують маніпульовану валюту без зобов'язання покриття золотом.

Таким чином гріш, який був мірилом вартостей, засобом обміну „силою факту", є ним тепер завдяки волі держави.

Під кінець ще кілька слів про гроші в Украї[ні]

В найдавніших часах уживалося у нас як грошей цінні шкірки звірят, як куниці, білки (вивірки) — пізніше появилися монети чужосторонні, арабські, візантійські та інші. В княжих часах основою монетної системи була гривна срібла, ваги пів грецького фунта. В обігу були також неформені грудки або прути срібла, які важено на вазі. Гривна поділялася на 20 ногат або 25 кун; 1 куна = 2 різані; найменшою одиницею була біверица або векша. Перші монети бив Володимир Великий. На монетах з одного боку є образ святого, а з другого постать князя або герб України — тризуб. Написи є: „Владимир на столѣ", „Владимир, а се єго серебро", „Ярославле сьребро" і ін.

За литовсько-польського періоду нашої історії зникає власна монета. Власні гроші з'являються аж в рр. 1917—20. В обігу були гривні і карбованці. Законом Української Центральної Ради з 1. ІІІ. 1918 р. монетною системою стає гривна.

Тепер в Ген. Губ. маємо золоті польські а в Райхскомісаріяті Україна карбованці.

А. К-р.

Як проводять Андріївський веч[і]р в Україні

Майже скрізь, де живе український нарід, Андріївський Вечір відзначається чимсь від інших вечорів: молодь і старші ворожать. А на Київщині є звичай у цей вечір „кусати Калиту".

Про цей звичай і хочу оповістя, бо про нього рідко де можна почути.

Отже, за день, чи два перед Андріївським Вечором, дівчата печуть коржа з пшеничної чи житньої муки. Коли розкачують такого коржа качалкою, то до середини дають нитки на хрест, так що цілий корж є переплутаний нитками, а по верху коржа дають цукерки. В одному місці коржа, недалеко від краю, роблять дірку, через яку можна протягнути тонкий шнурок.

В самий Андріївський Вечір до одної з хат, переважно до тої, де відбуваються вечорниці, — сходиться молодь: дівчата й хлопці, а як хата більша — то й старші та дітвора. Потім беруть того коржа й на шнурку підвішують його на сволоці, ближче до образів, на такій висоті, щоб можна було його дістати зубами. Після цього хлопці й дівчата уставляються в два ряди так, щоб від порога, в напрямі сволока, був вільний прохід. Біля самого коржа хлопці й дівчата стоять з розведеною у воді сажею і глиною.

Тепер починається найцікавіше. Кожний з присутніх має право „під'їхати" на коцюбі до коржа й не доторкуючись його руками, кусати зубами й їсти, але при одній умові, що, не сміє ані трохи засміятись. Коли ж цієї умови не дотримає — обмажуть йому обличчя і сажею і глиною.

Це не легка справа. Кожний, хто хоче кусати „Калиту" (так називається підвішений корж), мав сісти на коцюбу й заповісти „Їду, їду Калиту кусати"! А йому відповідають: „А засмієшся — будем по зубах давати"!

Буває так, що хлопець чи дівчина, ще не доїхавши на коцюбі до коржа, по дорозі розсміється. Тоді приходиться вертатися з обличчям, вимазаним сажею й глиною під загальний сміх усіх присутніх.

Бувають такі, що під'їдуть до коржа не засміявшись і починають його кусати. Але корж на шнурку крутиться, а руками притримувати не вільно. Від цього всі сміються. Дуже часто не може утриматись від сміху й той, що хоче вкусити коржа. А коли бодай трошки усміхнеться — горе йому: зо всіх боків починають мастити його і сажею й глиною.

Нарешті під'їздить такий, що без сміху починає їсти коржа й то вибирає місця, де найбільше цукерків. Дівчата впадають у розпач, що з'їсть все найліпше. Але нераз заплутується зубами в нитках і ніяк не може виплутатись. А руками не вільно собі допомагати! Крутить головою й сюди й туди і не може виплутатись. Всі навколо сміються, аж лягають. І коли не повздержиться від сміху й він — горе тоді йому. Заплутаний зубами в нитках і обмазаний сажею й глиною має стояти біля коржа аж поки не дозволять йому допомогти собі руками виплутатись з ниток.

Але трапляється й такий, що без жодного сміху під'їде до коржа, їсть скільки хоче, а коли заплутається зубами в нитках, то виплутається без допомоги рук і далі їсть аж до схочу. Це герої Андріївського Вечора. Про них потім розп[овідають по] цілому селі.

Ан-ро-ко.

Вдовець чи молодець?

(*) Ось низка ворожбитських заходів, якими в Андріївський вечір послуговуються дівчата (в Золочівщині).

1. Як тільки стемніє, перемотують дівчата вулицю мотузком. Якщо „зловиться" парубок, то знак, що дівчина вийде замуж за парубка, а якщо жонатий, або вдовець, то женихом буде вдовець.

2. Почавши від стовпця, лічить дівчина колики частокола, вимовляючи наперeміну „вдовець — молодець. Від того, яка назва припаде останньому коликові, залежить, за кого доведеться вийти.

3. Пускають до хати виголоднілу собаку, наготовивши, кожна дівчина від себе, один „балабух". Чий балабух собака найскорше з'їсть, ту чекає найближче одруження.

4. Під догори дном обернені тарілки кладуть то вінок, то чепець. Дівчата виходять чергою з другої кімнати і вибирають. Вінок свідчить, що цього року доведеться ще дівувати, а чепець віщує замужжя. З уваги на те, що чіпці переводяться, замінюють їх тепер ключами (ключ-символ орудування господарством).

5. З клоча роблять дві ляльки, ставлять їх поруч себе і підпалюють. Одна лялька — це ніби котрась із присутних дівчат, друга — її милий. Якщо ляльки, спопелівши, схиляться до себе головками, то це віщує одруження.

6. Прив'язують паляницю під стелею і підскакуючи, стараються її вкусити, кому це вдасться, вийде до року замуж.

7. Виходять на вулицю і налапуючи наосліп землю, стараються щонебудь зловити в руки. Солома віщує замужжя з господарем, тріска — з столярем, залізо — з ковалем, папір — з писарем і т. д.

8. Виписують карточки з іменами парубків, скручують трубкою і кидають на воду, опісля губами витягають карточки і прочитують ім'я судженого. Ця форма ворожіння засвідчує новіше походження.

Цим побіжний перелік не вичерпує всіх видів ворожіння. Тут подано тільки найтиповіші зразки. Всі вони визначаються нескладною формою і обертаються коло трьох, або 4 основних питань: 1. чи дівчина взагалі вийде замуж, 2. чи її муж буде „молодець" чи вдовець, 3. яке звання буде виконувати її майбутній чоловік, 4. яке буде його ім'я.

Все це дає нагоду весело провести час, а часом приводить, незалежно від ворожбицтва, до справжнього вінця. Ось чому Свят.-Андріївські звичаї зберігаються в нас ще й досі.

ШАХТИ ДОНЕЦЬКОГО БАСЕЙНУ ПІД ВОДОЮ

Згідно зі ствердженням совітського фахівця Ломова, в шахтах Донецького басейну є приблизно 300 мільйонів кубічних метрів води. Щоб відводнити шахти, треба випомпувати озеро, довжиною в 30 км., шириною в 5 км. та глибиною в 3 метри. Це найбільша праця при відбудові. Для порівняння Ломов зазначує, що знищені німцями в попередній війні копальні біля Па де Кале, в яких містилося 110 мільйонів куб. метрів води, відсушено аж після 3 років. Приймаючи такий самий темп праці в Донецькому басейні, воду з нього можна буде випомпувати за 10 років.

[В]ід 13. до 19. грудня [з]атемнення обов'язу[є] від год. 4.30 веч. до 7. рано.

Виховання в совітській школі

Часто доводиться чути, що не кажіть, а все таки в Совітах була урядова українська мова, існували українські театри, українські школи. Все це, звичайно, так, але тільки на зверха.

Українська мова (яка, до речі, в останніх роках, особливо в містах, майже зовсім зникла з ужитку) потрібна була покищо большевикам лише для того, щоб легше можна було вбивати в голови українців свою руїнницьку ідеологію, а пізніше українську мову мали знищити зовсім, бо за вченням большевицьких теоретиків, почінаючи від Леніна й Сталіна всі мови мусять злитися в одну, очевидно російську.

Театр, як і кіно, і преса потрібні були також лише для пропаганди большевизму. Після розгрому українського Театру „Березіль" (в Харкові), яким керував видатний наш режисер Лесь Курбас, після різних перемін в інших українських театрах і розстрілу визначних письменників, журналістів та режисерів, все так зване українське мистецтво переста ло по суті бути українським. Шкідливу виховну роботу вела й совітська школа. І що б там не говорили большевики, совітська школа такою, якою вона була, не тільки не могла розвинути творчі сили, мужність духа нашої молоді, але не давала навіть глибоких знань з точних наук. Про це кричали не раз і самі большевики в пресі і постановах ЦК большевицької партії (напр. в 1932, 1933 рр.). Говорилося там, приміром, про те, що учні середніх шкіл, вступаючи до вищих учбових закладів, немогли з браку достатніх знань продовжувати науку. Це було не тільки тому, що мінялися майже щорічно шкільні програми і підручники, а й тому, що совітська школа намагалася передусім вбгати в голову юнакові туманну марксистську ідеологію, якої український розум ніяк не міг, вірніше не хотів сприймати. Коли ж юнак ставав зразковим учнем у большевицькому розумінні, він мусів був зробитись таким, як Павлик Морозов. Про цього піонера в свій час з захопленням галасувала большевицька, особливо юнацька преса, ставлячи його за зразок всій совітській молоді. Тому, що цей юнак в час „хлібозаготівель" (роки, коли большевики грабували останній хліб у селян) доніс на свого батька, що він „ворог народу", повіривши сину, енкаведисти забрали і знищили хлібороба, а його син Павлик Морозов став просто „легендарним піонером". Це власне і було основним у большевицькому вихованні — спотворити дитячу душу так, щоб вона ненавиділа навіть своїх батьків, свій нарід, а навпаки любила „батька Сталіна і братній русскій народ". Знання стояли на другому плані і саме тому студентові вищого учбового закладу, коли він складав всі іспити зразково, крім так званого марксизму-ленінізму, все таки диплома про закінчення учбового закладу не давали.

Жидо-большевики розуміли, що зробивши українську молодь „своєю" вони поставлять під загрозу майбутнє української нації і тому намагалися виховати з неї червоних яничарів, для яких батьківщина не існувала б.

— Коли ми не зуміємо зробити молодь нашою, корисною для нас, то ворог зробить її ворожою нам — твердили завжди бльшевики, виховуючи „підростаюче покоління" у ворожому нам дусі і в цьому вихованні основну ролю відігравала школа. Отже хоча й галасувалося про розвиток науки в Совітах і будувалося безліч шкіл, але все це потрібне було тільки большевикам, бо совітська школа не виховувала в українських дітей любови до рідного краю, пошани до своїх батьків і минулого українського народу; не говорячи вже про релігію, яку старалися вирвати зовсім з дитячої душі.

Але, нащастя в більшости української молоді мимо всього, ще мічно живе дух наших предків, сини й дочки нашої землі знають хто вони, чиї діти і для чого живуть. **Петро Крин.**

Диригентські курси

Праця в хоровому гуртку чи в оркестрі неможлива, як знаємо, без доброго диригента. На жаль у нас в порівнянні з передвоєнними роками, кількість фахових диригентів хорів чи оркестр в останніх роках значно зменшилась. Тому, щоб дальше успішно вести працю треба заповнити пріридження і недостачі. З тією метою, а теж, щоб і задовольнити бажання багатьох людей стати диригентами Інститут Народньої Творчости у Львові доручив УОК-ам та Делегатурам зорганізувати в себе дириґентські курси. На них приймається хлопців та дівчат вже від 14 року життя.

При деяких Делегатурах навчання на диригентському курсі вже зачалось. В Жидачеві зголосилося два десятки учасників — хлопців та дівчат з дооколишніх сіл. Лекції відбуваються чотири рази в тиждень. Деякі хлопці, не зважаючи на погоду, проходять на лекції пішки довшу дорогу, щоб використи нагоду і здобути музичну освіту, потрібну дириґентові хору. Навчання розпічнеться 15 грудня ц. р. і буде відбуватися вечірньою порою. Програма курсу передбачає 200 навчальних годин та триватиме 2—3 місяці. Тих, які не матимуть мешкання приміститься в бурсі, а харчуватимуться вони в харчівні УОК.

Кожне УОТ, а головно з тих сіл, в яких немає кому зорганізувати хору — повинно вислати на курс кандидата чи кандидатку і вони повернувшись з курсу поведуть успішно працю.

Вислід праці в конкурсових городцях

(*) Цього року в таких селах Золочівщини, як Вільшаниця, Бортків, Балучин, Ожидів, Скварява та Розваж були зорганізовані конкурсові городці. В цих городцях кращі господині, по 10 з кожного села, проводили свою роботу за вказівками та під наглядом інструкторки домашнього господарства. Кожний конкурсовий городець займав 500 квадратних метрів поверхні, управлюваної системою двополівки. Коли на одній половині вирощується ярипно-капустні рослини, а на другій корінні, то через рік їх переміняється. Всі рослини були, згідно з вимогами конкурсу, сіяні в грядках, при чому кожна грядка мала 1 метр 20 цм. ширини.

Осінній збір городини з цих городців став для широких кіл сільських господинь найпереконливішим доказом, яку велику матеріяльну користь приносить раціональне й поступове плекання городів. Конкурсові городці багато зародили і з ними ніяк не можуть рівнятися інші городи, управлювані так, як дотепер у нас бувало. Напр., деякі господині виплекали в себе головки цибулі вагою в 35 декаграмів. Таксамо дуже гарно зародили помідори, морква і інші. Премії за найкращі осяги здобули Настя Пелех і Настя Магера в Більшаниці та Заяць Марія і Карпій Текля в Ожидові. Кожна з них одержала премію, на яку складається: 1 городничий прилад, 1 овочева щепа, 10 кущів малини і 15 кущів агресту. Треба сподіватися, що досвід здобутий у конкурсових городцях, буде поширений на загал сільських господинь, а в багатьох інших селах, де ще конкурсових городців не було, їх зорганізується і городнича культура поступить помітно вперед.

ВИСВІТЛЮВАННЯ ПРОПАГАНДОВИХ ФІЛЬМІВ ДЛЯ ХЛІБОРОБІВ.

(*) Дня 2. листопада ц. р., почав Відділ Прохарчування й Хліборобства свою фільмову акцію в області Галичина. Чотири фільмові вози їздять по Галичині, не зважаючи, чи добра, чи зла погода і висвітлюють, навіть у найбільше віддалених місцевостях области, сільсько-господарські повчальні фільми, щоб вказати галицьким хліборобам, які улїпшення треба завести в господарстві, щоб краще використати тварини і почву та ще більше, ніж досі, причинитись до боротьби за продукцію.

Д-р ЄВГЕН ХРАПЛИВИЙ 19)

Господарство Холмщини і Підляшшя

Річкове рибальство, що дає яких 100.000 кг. риби в рік, розвивається усюди по річках, при чому Буг дає найбільше і доброї риби. Також деякі менші річки загосподарені, під цим поглядом, добре, а брак шкідливих промислових відпливів до річок сприяє вдержуванню ступеня зарибнених річок.

Загальну продукцію риби Холмщини й Підляшшя можна обчислювати на яких 300.000—320.000 кг. у рік, при чому ця продукція поділена майже рівно на озерне, ставкове та річкове рибальство.

При рибальстві треба згадати про раки, що є важним, а навіть експортовим, продуктом краю. В озерах, ставках і річках є велика кількість раків, так що поза споживтям на селі, продають їх чимало у містечках та вивозять на дальші, раніше й закордонні, ринки. Їх вивозили на більші ринки до 800—1.000 сотнарів річно. Вправді тут у водах живе тільки малий рак, але були вже заложені ракарні з т. зв. великою відміною рака, що продукували тільки експортовий товар.

Води Холмщини й Підляшшя чекають на належне зарибнення й відповідну господарку, що повинна бути важною віткою господарства краю.

V. ЛІСИ І ЛІСОВІ ҐРУНТИ

Вже те, що ліси і лісові ґрунти Холмщини й Підляшшя займають поверх ⅕ частини цілої вжиткової площіні, говорить про їх значення у господарстві краю. Коли ж зважити, що у Білгорайщині є поверх ⅓ усієї ужиткової площіні (точно: 36,5%) під лісом, то видно, яке велике значення мають ліси зокрема у господарстві поодиноких округ. Про площінь лісів і лісових ґрунтів кажуть оці числа:

Округа	Площінь лісів і лісових ґрунтів: га	Площінь лісів і лісових ґрунтів: % всієї ужиткової площіні	На 1 мешканця припадає га лісу[1]
Біла	46.398	17,7	0,30
Білгорай	73.014	36,5	0,44
Грубешгів	41.664	17,1	0,19
Замістя	74.307	26,2	0,28
Холм	47.365	14,5	0,19
	282.748	21,8	0,27

З таблиці видно, що лісистість поодиноких округ є дуже неоднакова, хоч здавалося б, що в такому невеликому краю ці різниці повинні бути куди менші.

Це ж саме є зі забезпеченням лісом людности у поодиноких округах. Найбільше лісу, бо аж 0,44 га на одного мешканця, припадає у Білгорайщині, найменше, бо ледве по 0,19 га на голову, у Холмській та Грубешівській округах, або інакше на Холмсько-Томашівській височині, що бідна на ліси. Одначе цілий край є добре забезпечений лісом, коли зважити, що тут припадає на 1 мешканця 0,27 га лісу, а прим. у Німеччині 0,20 га (давні кордони), у Франції 0,26, в Еспанії 0,22, в Італії 0,14, але зате в Румунії 0,43 (приблизно, як у Білгорайщині), а в Норвегії 2,58, Швеції 3,89, а в найбільш лісистій у відношенню до невеликого числа людности Фінляндії, аж 7,23 га на 1 мешканця.

[1] Людність за 1939 р. площінь лісу за 1937 р.

З усіх лісів краю належить 13,5% до держави, а 86,5% до недержавної власности. З недержавної власности на приватну велику власність припадає 86,6%, на селянську власність 8,0%, а на спільні ґрунти 5,4%. Отже приватна власність лісів це передусім поміщицькі, великовласницькі ліси, а селянське землеволодіння у лісах творить тільки дуже незначну частину. Немає на Холмщині й Підляшшю майже зовсім церковних лісів, а недержавні публичні ліси (повітові, громадські) творять ледве 0,02% усієї лісової площіні. Отже ліси Холмщини й Підляшшя — це головним чином поміщицькі ліси.

Якщо йде про породи дерев у лісах, то Холмщина й Підляшшя має коло 70% шпилькових та коло 30% листкових пород дерев. Зі шпилькових пород дерев головне і майже виключне місце займає сосна, у західній частині краю буває і смерека, а на західньому пограниччі Білгорайщини та Янівщини модрина. Отже сосна — це головна порода шпилькових дерев Холмщини й Підляшшя.

З листкових порід дерев головне місце займають бук та дуб літній, при чому обидві породи виступають передусім у південній, а зокрема бук у південно-західній частині краю, творячи там лісові масиви. На ці дві породи листкових дерев припадає приблизно по ⅓ частині — це інші листкові дерева, передусім береза на бідніших, берест на свіжих, а вільха на підмоклих ґрунтах.

ІЗ НАШИХ СІЛ І МІСТ

ВИПУСК КУРСАНТІВ НА БУХАЛЬТЕРІЙНО-БЮРОВОМУ КУРСІ ПРИ УДК В ХОЛМІ

В неділю, дня 21. листопада 1943 р. відбулося урочисте закінчення науки IV. (XI) групи Бухгальтерійно-Бюрового Курсу при УДК в Холмі. Курс закінчило 25 осіб: 10 хлопців і 15 дівчат.

Свято закінчення відбувалося в залях Курсу, в домівці УОТ в Холмі, при вул. Дрешера 7.

На святі були присутні: Від шкільної влади — інсп. Забутович; від УДК — Голова, сот. С. Шрамченко; від кооперації — дир. Ів. Лютий; від УОТ — мед. А. Павлюк; професори й учні курсу та багато гостей.

Свято розпочалося вступним словом заступника директора курсу о. протоєрея, мгр. Мількова. Після цього роздано свідоцтва про закінчення курсу. Свідоцтва роздавав Голова У. Д. К. сот. С. Шрамченко. Потім забирали слово: Голова УДК сот. Шрамченко, інсп. Забутович, дир. І. Лютий та інж. А. Романенко. Абсольвент курсу Кискотка Степан від імені всіх абсольвентів склав подяку пп. професорам і всім, хто причинився до успішного закінчення курсу та прилюдно прирік, що абсольвенти будуть старатися гідно працювати в фахових і національних ділянках. Всім професорам курсу вручено подарунки від абсольвентів. На закінчення курсу абсольвенти продеклямували кілька віршів та проспівали кілька пісень. Свято закінчено національним гимном.

Після закінчення офіційної частини — для запрошених гостей і абсольвентів влаштовано чайні сходини.

В скорому часі має закінчувати науку на курсі V (XII) група, яка складається також з 25 душ; в жовтні місяці 1943 р. розпочала науку нова, VI. (XIII) група, яка нараховує 43 особи.

На курсі викладають такі предмети: бухгальтерію, діловодство, право, релігію, українську мову з українознавством, німецьку мову, математику, мішинописання, гігієну й руханку.

Викладає на курсі 7 професорських сил.

Директором і душею курсу є ред. Володимир Островський, який від кількох тижнів хворий і тому не мав можливости бути присутнім на урочистому закінченні курсу.

ХРАМОВІ СВЯТА

Село Сичин. 9-го жовтня ц. р. в Сичинській парафії відбулося релігійно-місійне врочисте свято. Народу зібралось стільки, що й церква не вмістила. Соборне Богослуження відправило 5 священиків на чолі з о. деканом Иосином Цеханом. Співав місцевий хор. Після св. Євангелії виголосив проповідь священик о. Іван Олійник на тему про любов. В часі запричасника говорив о. декан прот. Цехан про сучасний стан церкви. Урочистість закінчилася молебнем з хресним ходом. Сичинська молодь дуже гарно прибрала церкву.

Село Бонча. 14-го жовтня ц. р. православна парафая в с. Бончі урочисто відсвяткувала своє парафіяльне свято св. Покрови. Свято мало релігійно-національно-місійний характер. Народу було багато — церква всіх не вмістила. Урочистість розпочалась соборною всенічною. Свята Літургія була відправлена також соборним чином. В часі запричасника виголосив проповідь о. місіонер прот. Луцюк про значення свята Покрови для українського народу. На молебні проповідував о. декан Іван Ткачук про історію Холмського Образа Божої Матері, що вернувся знов до Холма і закликав вірних тепер ще більше вірити і надіятися на поміч і опіку Святої Діви Марії над холмським українським православним народом.

Село Київці. 8. листопада ц. р. урочисто відсвятковано свято св. Димитрія Солунського в селі Київці на Підляшші. В день свята перед Богослужбою відправлено молебня до Холмської Ікони Божої Матері, попередженого читанням послання Владики Архиєпископа Іларіона з приводу повернення образа до Холма та прочитано вірші Владики Архиєпископа „Пречиста вернулася знов до Холма". Теплі батьківські слова Владики зворушили вірних і запали глибоко в їх серця. Роздано також образки Холмської Божої Матері й одноразово перепроваджено грошеву збірку на оздоблення образа, яка дала 383 зл. Потім відправлено соборну Богослужбу, на якій виголошено дві проповіді. Після Богослужби з церкви вирушила величава процесія на місце церкви, збуреної перед цією війною і відправлено там молебня.

Село Жданне. 8. листопада в с. Жданному (Холмщина) врочисто відсвятковано храмове свято на честь св. Димитрія Солунського. Відправлено врочисто соборне Богослуження, на якому виголошено дві проповіді. Свято очолював о. прот. Григорій Метюк.

Церква в Жданному існувала ще до унії. Коли побудовано першу церкву й коли повстала при ній парафія, історичних даних про це нема. В актах холмського гродського суду село перший раз згадується під 1456. роком. Це свідчить, що село належить до старих українських осель Холмщини.

Парафіяльне свято в с. Камені (Холмщина). 21. листопада ц. р. в селі Камені врочисто відсвятковано парафіяльне свято св. Архистратига Михайла. В день свята відслужили врочисту соборну Богослужбу 3 священики: о. прот. Євген Барщевський, настоятель парафії села Плаванич о. Иосип Кириляк і місцевий настоятель о. Іван Галас. Співав місцевий парафіяльний хор.

ТРИДЦЯТА РІЧНИЦЯ ПАСТИРСЬКОГО СЛУЖЕННЯ

23. листопада ц. р. урочисто відсвятковано 30-ту річницю пастирського служення о. протоєрея-митрата Гавриїла Коробчука, директора інтернату Холмської Духовної Семінарії. Урочистість відбулась в Семінарській Церкві Св. Ап. Івана Богослова, в Холмі.

НОВИНКИ

Львівські артисти для вояків. В днях 30. листопада і 1. грудня ц. р. артисти Львівського Оперного Театру переводили грошеву збірку на томболю для ранених вояків.

Курс першої допомоги. У Львові з днем 29. листопада розпочався двотижневий санітарний курс першої допомоги, зорганізований Українським Комітетом на Львів-місто.

В роковини Базару. Заходами УОТ в Ярославі відсвятковано в неділю 21 листопада 23-тю річницю Базару.

60.000 жертв холери в Індії. Жертвою пошести холери впало від 10. липня ц. р. 60.000 людей лише в індійській провінції Бенгалі. Гинуло яких 60—70 відс. захворілих. Дуже поширилась там теж малярія.

Жидівські контрабандисти. На палестинсько-єгипетському кордоні викрито недавно широко розгалужену організацію контрабандистів, яка займалася торгівлею дурманно-отруйних речовин між Сирією, Палестиною і Єгиптом. Поліція заарештувала спершу одного палестинського жида, який намагався продати опій у вартості 12.000 фунтів. Пізніше викрито цілу організацію.

Нова книжка

† Іларіон, Радуйся, чиста Маріє. Піснопіння моєї душі. Холм, Свята Данилова Гора. 1943. Стор. 64. Формат 120×160 мм.

Знову появилася збірка поетичних творів Владики Архиєпископа Іларіона. Збірка починається віршем „Моя свічка Пречистій", що заповідає цілий її зміст та кінчиться віршем „Мир усім", в якому автор поетичної збірки закликає холмщан до братерства й любови та до віри в опіку Пречистої Діви.

Сама збірка складається з 71 вірша. Це легкі ліричні вірші, що виплинули з-під гарячого, віруючого серця, в яких автор звертається з поетичними молитвами до Божої Матери, як до заступниці Холмщини. Поет у своїх віршах відкриває свою наболілу душу перед Пречистою Матір'ю, розказує їй скорби, жалі й нествоплені мрії та просить Святу Марію взяти в ласкаву опіку ввесь народ. Моменти релігійно-патріотичної лірики чергуються з моментами суб'єктивної духовної лірики. Одначе й ці останні моменти не позбавлені гарячого патріотизму („Рятуй, Божа Мати", „Молюся до Тебе", „Більше страждати несила" та інші).

Цілість збірки вражає глибоким тоном релігійности й патріотизму. Легким віршем і багатою, чистою мовою Архиєпископ Іларіон відбудовує в нас духовно-національну поезію. Поряд з іншими збірками релігійної лірики (Хрест і Воскресіння, Пречиста вернулася знов до Холма), збірка „Радуйся, чиста Маріє" являється новим і гарним причинком духовної літератури.

Перед організацією УЦК велетенські завдання. Поможемо їх виконати, коли точно вплачуватимемо національну вкладку!

Повідомлення Адміністрації

У СПРАВІ КАЛЕНДАРЯ „ЗА НАРОД" НА 1944 РІК

Передплатники тижн. „Холмська Земля", що найдальше до 31. 12. ц. р. надішлють передплату на цілий 1944 рік (14.—зл.) одержать даром календар „За Народ". Календарі будемо висилати в такій черзі, в якій будуть впливати річні передплати, значить, хто скоріше вишле передплату — скоріше дістане календар. З огляду на обмежену кількість накладу пізнішим Передплатникам може вже не вистарчити календаря.

У СПРАВІ ВИСИЛКИ РІЗДВЯНОГО ЧИСЛА

Святочне число одержать лише ті Передплатники, що найдальше до 25. 12. ц. р. вирівняють свої залеглості і надішлють передплату за I. чвертьріччя 1944 р. (3.50 зл.).

У СПРАВІ ПЕРЕДПЛАТ

Одночасно просимо наших Передплатників, що висилають тільки чверть- чи піврічну передплату, поспішитися з її висилкою, щоб Адміністрація могла вчас устійнити висоту накладу на 1944-ий рік, що з огляду на теперішню господарку папером дуже важне. Одночасно це влекшить приготування адрес і приспішить висилку газети.

ЧЕКИ

Звертаємо увагу, що грошей в листах посилати не вільно. Передплатники в Німеччині, що посилають гроші в листах, наражуються на кару.

Щоб улекшити Передплатникам висилку передплати, залучуємо до сьогоднішнього числа чеки. Хто має вже наш чек, нехай відступить його своєму знайомому, який хотів би стати нашим передплатником. При цьому пригадуємо, що адреси на чеках треба виповнювати дуже старанно, виразно подаючи своє ім'я, прізвище й адресу. Кому важче самому виповнити чек, нехай попросить другого зробити це, бо нечитко чи неправильно виповнений чек утруднює або й унеможливлює висилку газети.

АДМІНІСТРАЦІЯ

ОБЕРЕЖНО З МЕТАНОЛЕМ

В Ген. Губ. щораз частіше трапляються випадки затроєння метанолем. Метаноль — це алькоголь, що вив'язується при спалюванні дерева. Можна його випродуковати також синтетично. Від звичайного спирту, чи горілки він різниться саме своєю великою отруйністю. Обі ці рідини різняться лише дуже незначно запахом і смаком і через те трапляється дуже часто, що не знаючи про його величезну отруйність, метаноль п'ють замість звичайного спирту. Наслідки просто страшні: Хто п'є навіть невеликі кількости метанолю, наражується на поважні захворіння здорових органів, що часто доводить до повної сліпоти і крім того наражується на повне загальмування відиханих функцій. По кількох днях приходить смерть у страшних муках. Саме з уваги на отруйність метанолю, закони передбачують строгі кари за всяке надуживання цієї рідини.

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39.
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau. Verlag „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79